

Další vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji

Kateřina Žiřková

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina ŽIŠKOVÁ**
Osobní číslo: **H10279**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Další vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti dalšího vzdělávání předškolních pedagogů v rámci Zlínského kraje.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

WALTEROVÁ, Eliška. Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-083-2.

SPIPKOVÁ, Vladimíra. Současné proměny vzdělávání učitelů. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-081-6.

KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ. Vybrané problémy vzdělávací politiky. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1262-3.

Lisabonský proces - Vzdělávání a odborná příprava v Evropě do roku 2010 [online]. Praha: VÚP, 2004 [cit. 2007-10-30]. URL: <http://old.rvp.cz/clanek/76>.

Memorandum o celoživotním učení [online]. Praha: VÚP, 2004. [cit. 2009-10-30]. URL: <http://www.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>. (akt. URL: <http://old.nvf.cz/archiv/memorandum/obsah.htm>.)

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2013**

Ve Zlíně dne 6. února 2013

doc. Ing. Aněžka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18. 4. 2013

.....
Zátková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma „Další vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji“ se zabývá analýzou nabídky a poptávky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mateřských škol v daném regionu. První kapitola teoretické části práce vymezuje vztah celoživotního vzdělávání, počátečního vzdělávání a dalšího vzdělávání. Také se dotýká historických souvislostí celoživotního vzdělávání. Jsou zde uvedeny legislativní dokumenty. Druhá kapitola teoretické části práce je zaměřena na další vzdělávání učitelů a na klíčové problémy této oblasti. Cílem praktické části je zmapovat nabídku vzdělávacích kurzů pro předškolní pedagogy ve Zlínském kraji, analyzovat využívání vzdělávacích kurzů pedagogy mateřských škol a zmapovat potřeby pedagogů mateřských škol v oblasti dalšího vzdělávání.

Klíčová slova: Celoživotní vzdělávání, další vzdělávání, informální učení, formální vzdělávání, neformální vzdělávání, učitelé mateřských škol, vzdělávací kurzy pro předškolní pedagogy

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the analysis of the offer and demand concerning the further training of pre-school educators in given region. The first chapter of the theoretical part specify the terms of lifelong education, initial and further education. Furthermore it deals with the historical context of the lifelong education and legislative documents are mentioned. The second chapter of theoretical part is focused on further education of teachers and the key issues from this field are mentioned. The aim of the practical part is to map the offer of training courses for pre-school educators in Zlín region, furthermore to analyse the usage of training courses and to map the needs of pre-school educators concerning the further education.

Keywords: Lifelong education, further education, informal learning, formal education, informal education, pre-school educators, training courses for pre-school educators

Děkuji vedoucí práce Mgr. Elišce Suchánkové, Ph.D. za odborné vedení, připomínky a dostatek času, který mi věnovala při zpracování bakalářské práce. Velké poděkování patří také prof. PhDr. Peteru Gavorovi, CSc. za připomínky a doporučení z oblasti metodologie.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto:

„Všechno, co opravdu potřebuji znát, jsem se naučil v mateřské školce.“

Fulghum Robert

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V KONTEXTU DOBY	12
1.2 MOŽNOSTI CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	14
1.3 LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY VZDĚLÁVACÍ POLITIKY	17
1.4 LEGISLATIVA PRO CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	19
1.5 EFEKTIVNOST POLITIKY CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	20
1.6 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE	20
2 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ JAKO SOUČÁST CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	21
2.1 CÍLE A ÚKOLY DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	22
2.2 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	23
2.3 MOŽNOSTI DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ MATEŘSKÝCH ŠKOL.....	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
3 VÝZKUM	27
3.1 CÍLE VÝZKUMU, DÍLČÍ CÍLE	27
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
3.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	27
3.4 DRUH VÝZKUMU, METODA SBĚRU DAT.....	29
3.5 ZPRACOVÁNÍ DAT.....	29
3.6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	30
3.6.1 Rozhovor	41
3.7 SHRnutí VÝZKUMU.....	42
ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	47
SEZNAM GRAFŮ	48
SEZNAM TABULEK	49
SEZNAM PŘÍLOH	50

ÚVOD

Téma své bakalářské práce „Další vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji“ jsem zvolila z důvodu, že celoživotní vzdělávání je dle mého názoru oblast, která by se měla v životě dotknout každého z nás, nejen pedagogů mateřské školy. Vzdělávání by se mělo stát samozřejmým, a to i po ukončení povinného stupně vzdělávání. Celoživotní vzdělávání je důležité pro schopnost plného prožívání života. Domnívám se, že v současnosti je také základem pro kvalitní společenský život i základem kulturní gramotnosti a otvírá nám brány do rodinného, společenského i sociálního světa. Artemus Ward (2007) ve svém citátu praví: „Průměrný učitel vypráví. Dobrý učitel vysvětluje. Výborný učitel ukazuje. Nejlepší učitel inspiruje.“ Věřím, že každý z nás potkal učitele, který ho v životě inspiroval a také motivoval k celoživotnímu vzdělávání.

Celoživotní vzdělávání je nutno považovat za významný princip výchovně-vzdělávací soustavy. Jde o celoživotní proces. Začíná už předškolní výchovou, pokračuje školními lety a následuje až do konce života. Pro většinu osob končí vzdělávání uvedeným strukturálním uspořádáním. Tento systém ovšem vlivem technického a technologického pokroku, společenských změn a společenskovedního rozvoje předpokládá návaznost vzdělávání dospělých, které nekončí a nemělo by končit ani takzvaným odchodem do důchodu. Samovzdělávání se pro jedince stává z velké části atraktivní hlavně v momentě, kdy to vyžaduje situace (například za vidinou lepšího osobního ohodnocení, povýšení ve své profesi apod.). Problémem se ale v této oblasti může stát kvalita vzdělávání. Těmito a mnoha dalšími problémy se zabývají různé koncepce vzdělávání. Problematiku vzdělávání se rovněž snaží zkoumat různé neziskové organizace, ale i podnikatelské subjekty, pro něž je vzdělávání výdělečnou činností. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012)

Domnívám se, že ochota celoživotně se vzdělávat je stále nízká, přestože právě další vzdělávání umožňuje získání lepšího uplatnění v zaměstnání, a ještě menší ochota se projevuje v situacích, kdy si vzdělávání musíme hradit ze svých financí.

Aby bylo celoživotní vzdělávání naplněno, musíme absolvovat jeho dvě základní fáze - počáteční a další vzdělávání. Počáteční vzdělávání zahrnuje základní vzdělávání (ISCED, 1, 2), střední vzdělávání (ISCED 3, 4) a terciární vzdělávání (ISCED 5, 6). Další vzdělávání probíhá po absolvování povinného stupně vzdělávání, tedy po počátečním vstupu vzdělávajícího se na trh práce. Stejně jako počáteční vzdělávání se zaměřuje na

vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a kompetence, které jsou nezbytné pro uplatnění v občanském i pracovním světě. (Strategie celoživotního učení v ČR, 2007)

Učitelské vzdělávání lze členit do dvou fází. První fází je profesní příprava – studium. V druhé fázi pak procházejí učitelé formami dalšího vzdělávání. V širším významu lze učitelské vzdělávání charakterizovat jako celoživotní rozvíjení profesních kompetencí, aktivity, které v návaznosti na dosaženou kvalifikaci učitele slouží k udržení a zvýšení jeho profesní zdatnosti, dále také jako vzdělávací aktivity, do kterých se učitelé zapojují, aby rozšířili a zdokonalili své znalosti a dovednosti a rozvíjeli své profesní postoje. Druhá fáze učitelského vzdělávání je často označována jako profesní rozvoj, který lze rozčlenit na profesní zdokonalování vlastní učitelskou praxí, samostudium a další vzdělávání. (Průcha, 2009)

Jak z výše uvedeného vyplývá, otázek kolem problematiky vzdělávání jako celoživotního procesu je velmi mnoho. Cílem bakalářské práce je přiblížit problematiku dalšího vzdělávání učitelů mateřských škol. V teoretické části bakalářské práce jsou vysvětleny základní pojmy z oblasti celoživotního vzdělávání. V dalších částech této kapitoly bakalářské práce se můžeme dočíst o legislativě zmiňované oblasti, mezinárodních organizacích a možnostech celoživotního vzdělávání. Práce je dále zaměřena na další vzdělávání učitelů a na klíčové problémy této oblasti.

V praktické části popisují vlastní výzkumné šetření realizované na základě kvantitativního metodologického přístupu, který je založený na dotazníkovém šetření mezi pedagogy mateřských škol. Cílem výzkumu je zmapovat nabídku vzdělávacích kurzů pro předškolní pedagogy ve Zlínském kraji, analyzovat využívání vzdělávacích kurzů pedagogy mateřských škol a také zmapovat potřeby pedagogů mateřských škol v oblasti dalšího vzdělávání.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Dříve, než se podrobněji zaměříme na oblast dalšího vzdělávání předškolních pedagogů, je nutné si přiblížit pojem celoživotní vzdělávání.

Celoživotní vzdělávání (angl. „lifelong learning“) Průcha definuje v Pedagogické encyklopedii jako „*plánovanou, cílevědomou a institucionalizovanou aktivitu, při které se realizuje to, co společnost považuje za důležité.*“ (Průcha, 2009, s. 29)

Strategie celoživotního učení ČR (2007) definuje tento pojem jako zásadní koncepční změnu vzdělávání jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení chápeme jako propojený celek, který umožňuje přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním. Dává možnost získávat kvalifikace a kompetence kdykoli během života.

Osobně se přikláním k definici Palána (2002), který vysvětluje celoživotní vzdělávání jako veškeré vzdělávací aktivity během života s cílem vylepšit znalosti, dovednosti a kvalifikaci v perspektivě osobní, občanské, sociální anebo vztahující se k zaměstnání.

1.1 Historický vývoj celoživotního vzdělávání v kontextu doby

S myšlenkou celoživotního vzdělávání se prvotně setkáváme už v dobách antiky a v židovské kultuře. Následně byly tyto myšlenky obnoveny v renesanci, humanismu a osvícenství. Za zakladatele moderního pojetí celoživotního vzdělávání lze považovat Eduarda Lindermana a Basila Yeaxlee, jejichž primárním názorem je, že vzdělávání je nikdy nekončícím procesem a musí se na něm podílet celý vzdělávací systém. V historii pojmu se lze dopátrat až ke Komenskému a jeho Vševýchově, která v podstatě vytváří základy pro vzdělávací systém dnešního typu. Potřebu celoživotního vzdělávání vyvolala dynamika změn, především jejich rychlosti, včetně důsledků, které přinášejí.

Úvahy o celoživotním vzdělávání v evropských zemích se začaly rozvíjet na začátku 70. let, kdy došlo ke změně postavení člověka ve společnosti. Koncem 70. let se konala hospodářská recese, čímž došlo ke snižování nezaměstnanosti a posilování konkurenceschopnosti. Úvahy o celoživotním vzdělávání ustoupily a znovu aktuální byly až v 90. letech. V roce 1996 vydala Mezinárodní komise UNESCO „Vzdělávání pro 20. století“ zprávu Učení je skryté bohatství, kterou vypracoval J. Delors (tzv. „Delorova zpráva“). Její myšlenkou je rozvoj osobnosti člověka. (Lebenslanges Lernen, 2005; Delors, 1997; Kalous, 2006). Jako základní čtyři pilíře byly určeny:

- učit se být,

- učit se vědět,
- učit se jednat,
- učit se žít s ostatními.

Na přelomu 20. a 21. století dochází k reformě v oblasti školství a ve vzdělávací politice se začíná vyskytovat pojem celoživotní vzdělávání. V České republice se začíná vyskytovat hlavně od doby, kdy vzdělávací politika prosazuje koncepci, že by se lidé měli učit a vzdělávat v průběhu celého života. Tehdy nastává nový pohled na roli vzdělávání pro jednotlivce i lidstvo. V roce 2000 určilo zasedání evropské rady v Lisabonu budoucí směr politiky v Evropské unii, když byla schválena tzv. *Lisabonská strategie transformace Evropy*. Tato strategie se stala hlavním strategickým cílem pro evropské společenství v době od roku 2000 do roku 2010. Rada Evropy vytyčila tři strategické záměry a třináct cílů. Jedním z hlavních cílů je rozvíjení klíčových kompetencí ve společnosti založené na znalostech. V praxi je významem těchto cílů zajistit integraci klíčových kompetencí do kurikul, osvojení si klíčových kompetencí každému, včetně nadaných žáků i žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V roce 2002 byl Evropskou radou v Barceloně schválen pracovní program „*Vzdělání 2010*“. Celoživotní vzdělávání zde bylo rozděleno na počáteční a další. Celoživotní vzdělávání zahrnuje formální vzdělávání, neformální vzdělávání, informální učení. Na evropské změny reaguje i Česká republika. Na základě výsledků veřejné části diskuze „*Výzva pro 10 milionů*“ byla zpracována Bílá kniha. Současný vzdělávací systém České republiky je určen Mezinárodní standardní klasifikací ISCD, která člení vzdělání do sedmi úrovní. Na základě kurikulární reformy byl zaveden systém kurikulárních dokumentů (Bílá kniha, rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací programy). (Zajitzová, 2011)

Současné principy celoživotního vzdělávání

Celoživotní vzdělávání slouží ke zdokonalování pracovní činnosti, dopomáhá k přijetí do zaměstnání a mimo jiné také hájí zájmy osob v postproduktivním věku. Podniky i jednotlivci, kteří chtějí dosáhnout větší konkurenceschopnosti, inovaci svých výrobků a služeb, zvyšování produktivity, kvality a efektivnosti, se cílevědomě zaměřují na rozvoj a podporu vzdělávání dospělých. Všechny snahy z oblasti vzdělávání ovlivňují hospodářský a společenský vývoj v České republice. (Bílá kniha, 2001)

1.2 Možnosti celoživotního vzdělávání

Výzkumy ukazují, že občané Evropské unie i navzdory různým rozdílům v zemích, kultuře, pohlaví, vzdělání a podobně uznávají celoživotní vzdělávání jako součást svého života a chápou také hodnotu formálního a neformálního učení. Uvědomují si podstatný přínos učení pro rozvoj osobnosti člověka, kariéru, ale i značný přínos pro společnost a hospodářství. Bohužel už to ale neznamená, že když společnost uznává hodnotu vzdělávání se a učení, že ji také osobně realizuje.

Poskytovatelé vzdělávání kladně hodnotí nutnost zvýšení investic do vzdělávání, ale zároveň se obávají ze státní regulace. Celoživotní vzdělávání není jen důsledkem snah vzdělávací politiky a prosazování zájmů různých vzdělávacích institucí, je realizováno i v rámci občanské společnosti a sociálních hnutí.

Jedná se o jakýsi záměrný i nezáměrný proces, který se děje v průběhu celého života. Lze jej členit na tři formy – učení v rámci formálního vzdělávání, neformálního vzdělávání a informálního učení. Těmto formám dělení byla věnována pozornost v 90. letech 20. století. „*Za učení jsou považovány všechny aktivity, které rozvíjejí jednotlivci znalosti, dovednosti nebo koncepce a směřují jak k jeho lepší uplatnitelnosti na trhu práce, tak k jeho osobnímu, občanskému a sociálnímu rozvoji.*“ (Průcha, s. 247, 2009). K vyjádření rozmanitosti učení, jeho popisu a k hodnocení výsledků slouží jeho členění.

Informální učení

Informálním učením rozumíme učení, které probíhá stále, současně s neformálním učením a formálním vzděláváním. Průběhy i výsledky učení realizovaného všemi formami se navzájem ovlivňují a dohromady vytvářejí celek učení jednotlivce. Informální učení se liší od vzdělávání nesoustavností a příležitostnou povahou. Zahrnuje sebevzdělávání a další učení, které není vedeno a hodnoceno lektorem. Učící nemá možnost nechat si prověřit své nabyté dovednosti a znalosti (jedná se například o televizní jazykové kurzy). Tento typ vzdělávání zahrnuje i bezděčné učení spjaté s činnostmi s každodenním životem, prací či aktivitou konanou ve svém volném čase. Výsledky zde nejsou osvědčovány certifikáty. Jedná se o formu vzdělávání, která není ani organizovaná ani strukturovaná. Učící se učí nezáměrně.

Formální vzdělávání

Formální vzdělávání se od vzdělávání neformálního liší formálním společenským ustanovením. Jedná se o vzdělávání intencionální a soustavné v celoevropském měřítku. Formální vzdělávání se vyznačuje hlavně tím, že se jedná o vzdělávání, které účastník absolvuje především ve školských zařízeních. Cílem je dosažení určitého stupně vzdělávání, které je doloženo formálně, tj. uznávaným certifikátem, jako je vysvědčení, diplom apod., zpravidla i s celospolečenskou platností. Do tohoto druhu vzdělávání se zahrnují všechny jeho formy, tj. denní studium, kombinované studium atd. nezávisle na věku studenta. Formální vzdělávání probíhá organizovaně a strukturovaně.

Neformální vzdělávání

Neformálnímu vzdělávání se na rozdíl od formálního vzdělávání dostává pouze neformálního společenského uznání. Neformální vzdělávání je definováno jako získávání takových informací a dovedností, které jedinci mohou pomoci zlepšit možnosti uplatnění na trhu práce a prohloubit si dosavadní informace, ale také získat nové znalosti a dovednosti. Patří sem absolvování vzdělávacích kurzů, dále také přednášky a semináře. Nutnou podmínkou pro zařazení k této formě vzdělávání je vedení a hodnocení účastníkovou učením lektorem či učitelem. Výsledky mohou být stvrzeny i certifikáty, které však nemají platnost certifikátů z formálního vzdělávání a neposkytují stupeň vzdělávání.

Počáteční vzdělávání

Zahrnuje vzdělávání v určitém stupni vzdělávacího systému od základní školy po absolvování vysokoškolského typu vzdělání.

Další vzdělávání

Probíhá až po skončení určitého stupně vzdělání. Jedná se hlavně o absolvování kurzů, seminářů, čtení literatury apod., vše, co nás v životě obohacuje. (Sak, 2007; Šmelová 2004)

Realizátoři dalšího vzdělávání

V některých státech jsou vymezeny instituce, které realizují další vzdělávání učitelů, v jiných zemích je to řada institucí státních i nestátních, jinde i soukromé osoby (ČR). Pro posuzování kvality a významu vzdělávání zřizuje Ministerstvo školství zvláštní orgán, v případě České republiky se jedná o Akreditační komisi pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. Velká část vzdělávacích programů má mít osvědčení Ministerstva školství - akreditaci, zvláště v případech, kdy jsou učitelovy náklady spojené s účastí hrazeny školou. V tomto případě ředitel uvolňuje pedagogického pracovníka během jeho pracovní doby, má-li být všeobecně platná získaná kompetence. (Průcha, 2009; Školství, 2008)

1.3 Legislativní dokumenty vzdělávací politiky

Ve strategických dokumentech Evropské unie se nahlíží na celoživotní vzdělávání jak z hlediska zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, tak z hlediska vzdělávání. Současné evropské dokumenty však uplatňují pojetí komplexní, zdůrazňující ekonomický, environmentální i sociální rozměr celoživotního vzdělávání. Z tohoto pojetí vychází i strategie celoživotního vzdělávání ČR. Dokumenty v rámci procesů:

Lisabonský proces

Oblast vzdělávání v Lisabonském procesu byla propracována v roce 2001 ve Stockholmu. Tak vznikl první oficiální dokument, který nastiňuje evropský přístup k národním politikám v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. *Evropská rada v Bruselu* roku 2003 schválila pět evropských srovnávacích ukazatelů (předčasný odchod ze škol, absolventi matematických, přírodovědných a technických oborů, míra ukončenosti vyššího sekundárního vzdělávání, klíčové dovednosti, účast na celoživotním vzdělávání), které chápeme jako nástroje koordinace národních politik členských států. Cílem zasedání Evropské rady v Bruselu je dosažení toho, aby se celoživotní vzdělávání stalo realitou, přičemž za nutný je považován kulturní posun směrem ke spolupráci. V roce 2004 byla předložena zpráva o stavu realizace pracovního programu „*Vzdělávání a odborná příprava 2010 naléhavé reformy jako podmínka úspěchu Lisabonské strategie*.“ Ta vymezuje výzvy a také navrhuje opatření, aby se celoživotní vzdělávání stalo součástí života jedinců. Wima Koka předložil hodnotící zprávu z oblasti zaměstnanosti „*Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost*“, která předpokládá strategii umožňující evropským ekonomikám naplnit lisabonské cíle, které jsou v té době ohrožené. V roce 2005 se Lisabonská strategie

novelizovala a v ten samý rok byly schváleny *Integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost pro období 2005-2008*. Evropská rada v Bruselu v roce 2006 potvrdila, že integrované hlavní směry pro zaměstnanost a růst 2005-2008 zůstávají v platnosti.

Kodaňský proces

V Kodaňské deklaraci jsou vymezena specifika pro odborné vzdělávání. Tato deklarace se týká strategie zlepšení výkonnosti, kvality a atraktivnosti odborného vzdělávání.

Boloňský proces

Jedná se o mezivládní proces, který je zaměřen na vytvoření prostoru vysokoškolského vzdělávání. Základním dokumentem je *Boloňská deklarace (1999)*. Evropským zemím se otevřela možnost vytvořit společný systém vysokého školství v Evropě. Na situaci v Evropě reaguje i Česká republika.

Kontextové dokumenty

Strategie udržitelného rozvoje ČR (2005) klade velký důraz na vzdělávání, celoživotní vzdělávání, výzkum a vývoj a propojení environmentálního, ekonomického a sociálního rozvoje společnosti.

Národní strategický referenční rámec ČR (2007 - 2013) je základním dokumentem České republiky pro využívání fondů Evropské unie v již zmíněných letech. Úvodní socioekonomická analýza upozorňuje na nedostatečně rozvinutý systém dalšího vzdělávání. Konstatuje, že systém není přizpůsoben možnostem dospělých.

Národní Lisabonský program (2005 - 2008) byl zpracován na základě hlavních směrnic pro růst a zaměstnanost pro období mezi lety 2005 - 2008. Konstatuje, že reformy z oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s podmínkami na trhu práce.

Strategie hospodářského růstu (2005) vymezuje priority, na které se má Česká republika zaměřit do roku 2013, aby se vyrovnala ekonomické úrovni rozvinutějších zemí Evropské unie. Jednou z prioritních oblastí je rozvoj lidských zdrojů.

Strategie regionálního rozvoje ČR (2000) - pro tuto strategii je rozhodující lidský potenciál. Zde se stává významným posílení aktivní politiky zaměstnanosti rozvoj dalšího vzdělávání.

Národní inovační strategie (2004) zdůrazňuje, že hlavní inovací je vzdělanost a vysoce kvalifikovaná práce. Další vzdělávání je zde obsazeno v celém dokumentu a je chápáno jako jeden z hlavních pilířů inovačního systému. Národní program výzkumu a vývoje (2004 - 2009) poskytuje veřejnou podporu, je orientován na moderní společnost a její proměny a podporuje i výzkumné projekty zaměřené na lidské zdroje.

Konvenční program ČR (2006 - 2008) - dokument, který určuje směřování české ekonomiky k plnění kritérií veřejného deficitu, hrubého veřejného dluhu, cenové stability a podobně.

Strategie rozvoje lidských zdrojů (2003) ukazuje zásadní problémy, proč se rozvoje lidských zdrojů a jeho nástroj celoživotního vzdělávání nedaří správně realizovat a podobně.

Pro otázky celoživotního vzdělávání má důležitý význam Závěrečná zpráva z konzultačního procesu k *Memorandu o celoživotním učení*. Zmiňuje problémy, které se týkají prosazování celoživotního vzdělávání pro všechny. Jedná se o problémy vztahující se k současnému vzdělávacímu systému a dalšímu vzdělávání. Upozorňuje také na to, že existují systémové mechanismy vhodné pouze pro tradiční vzdělávací systém, a musí být proto upraveny pro nové potřeby a klienty.

Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha (2001) - zabývá se zejména rozvojem vzdělávací soustavy se zřetelem k celoživotnímu vzdělávání. Zmiňuje zásadní změny pojetí, cílů a funkce vzdělávání, kdy jsou všechny možnosti učení chápány jako celek.

Národní strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj (2007) udává hlavní strategické linie principů udržitelného rozvoje v rámci vzdělávací soustavy ČR i v rámci celoživotního vzdělávání. Je jedním z východisek pro tvorbu vzdělávacích programů, témat dotačních politik atd. (Strategie celoživotního učení ČR, 2007)

1.4 Legislativa pro celoživotní vzdělávání

Pojem „další vzdělávání učitelů“ není v české školské legislativě zakotven. Pokud vnímáme celoživotní vzdělávání jako vzdělávání probíhající po celý život, pak je stěžejní zákon č. **561/2004** Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, zákon č. **563/2004** Sb., o pedagogických pracovnících a vyhláška č. **317/2005** Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků. (Školství, 2008)

1.5 Efektivnost politiky celoživotního vzdělávání

K základním dokumentům, které určují školskou politiku, patří již zmiňovaná Bílá kniha. Oblast dalšího vzdělávání zůstává koncepčně neřešena, a proto také nemohl být vypracován zákon o dalším vzdělávání. Řešen nebyl především z toho důvodu, že v této oblasti není vypracován žádný koncepční materiál, a tudíž nejsou ani položeny základy vládní politiky. Zda celoživotní vzdělávání dosahuje stanovených cílů, lze hodnotit na základě požadavků mezinárodních dokumentů, mezi něž patří například Memorandum o celoživotním učení. Ani zde však není odpověď jednoznačná, jelikož výsledným materiálem, který vznikl po diskuzi k memorandu – „*Europe – area for LLL*“, se již nikdo nezabýval. Bylo ale rozpoznáno šest základních myšlenek, které by měly být základem strategie celoživotního učení pro Evropu. (Bílá kniha, 2001)

Měla by se tedy zaměřit na:

- stálý přístup k učení,
- růst úrovně investic do lidských zdrojů,
- rozvoj efektivních vyučovacích a učebních metod,
- zlepšení způsobů pojmání a hodnocení učení,
- zvyšování zaměstnatelnosti,
- zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a perspektivy společnosti.

1.6 Mezinárodní organizace

Nezanedbatelný podíl na pojetí celoživotního vzdělávání mají i mezinárodní organizace, především UNESCO, OECD, Rada Evropy a Evropská unie. Značný podíl lze přikládat i Světové bance a Mezinárodní organizaci práce ILO. Jmenované organizace mají rozdílné zaměření a vyznačují se různými aspekty.

Materiály UNESCO vycházejí z myšlenky prohlubování demokracie, udržení míru a pokroku. Rada Evropy vychází z demokracie a celistvého rozvoje jedince. Pro OECD je hlavním principem možnost kdykoli si v průběhu života vzdělávání doplnit. (Gnosis, 1997)

2 DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ JAKO SOUČÁST CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Tato kapitola bude věnována vymezení pojmu další vzdělávání a jeho možným formám. Průcha, Walterová, Mareš (2003, s. 36) tento pojem definují následovně: „*Termín má široký význam a zahrnuje různé formy vzdělávání a profesní přípravy osob, které již prošly nějakým stupněm formálního školního vzdělávání.*“

Hlavním významem dalšího vzdělávání pedagogů dle mého úsudku patří doplňování a prohlubování kvalifikace v rámci celoživotního vzdělávání. Ve snaze zabývat se vzděláváním dospělých soustavně a dbát přitom i na zvláštnosti jejich jednotlivých součástí, rozlišujeme tři hlavní části vzdělávání dospělých.

Vzdělávání dospělých, které vede k dosažení stupně vzdělání – z velké části se jedná o studium dospělých v druzích státních i nestátních, středních, vyšších a vysokých škol jako tzv. druhá šance pro ty, kteří se z jakýchkoli důvodů ve školách nevzdělávali dříve.

Další profesní vzdělávání – zařazuje se sem povinné i nepovinné kvalifikační a rekvalifikační vzdělávání zaměstnanců, vzdělávání uchazečů o zaměstnání.

Ostatní součásti vzdělávání dospělých – patří sem například zájmové vzdělávání, občanské vzdělávání, vzdělávání seniorů apod.

Podle pozorování ukazatelů, které se zabývají vzděláváním dospělých u nás i v zahraničí, je patrné, že se u nás vzdělávání dospělých rozvíjí pomaleji a v posledních letech se dokonce ukazatelé vzdělávání začínají snižovat. Je to dané i tím, že přibližně asi jedna čtvrtina podniků považuje vzdělávání svých zaměstnanců za méně prioritní součást své personální politiky. Zaměstnavatelé nekládají mnoho finančních prostředků ani do rekvalifikace svých zaměstnanců. Toto zaostávání má však pro budoucnost nepříjemné důsledky, neboť může být silnou brzdou ekonomického růstu a životní úrovně a může být rovněž v rozporu s trendy, které budou Českou republiku do budoucna silně ovlivňovat (interacionalizace). Pokud nechce náš stát dále zaostávat a odsuzovat pasivitu svých pracovníků, je nezbytné, aby se vzdělávání dospělých stalo součástí personální politiky.

Klíčové problémy vzdělávání dospělých

Různé diskuze zabývající se studiem dospělých ukázaly, že v oblasti vzdělávání dospělých existují tři klíčové problémy:

- nejasné kompetence,
- neexistující, nebo neúčinná motivace,
- neexistence mechanismů systémového rozvoje vzdělávání.

Tyto klíčové problémy jsou v určité míře příčinou nedostačujícího rozvoje vzdělávání dospělých v České republice. Řešení těchto problémů by mělo představovat priority rozvoje vzdělávání dospělých v České republice.

Podstata problému nejasných kompetencí spočívá v tom, že neexistuje žádný právní rámec vymezující pravomoci a odpovědnosti činitelů, kteří ovlivňují rozvoj vzdělávání dospělých. Tato situace způsobuje, že žádný státní ani nestátní orgán nenesou odpovědnost za vzdělávání dospělých. Vzdělávání dospělých v České republice se pak vyvíjí většinou spontánně bez určitého vlivu státu.

Problém motivace tkví v tom, že neexistují mechanismy stimulující vzdělávání dospělých. Dosavadní situace prokázala, že spontánní vývoj vzdělávání dospělých nemůže dostát požadavkům progresivního hospodářského vývoje.

Neexistence mechanismů systémového rozvoje vzdělávání dospělých způsobuje, že do této chvíle vzdělávání není zajišťována kvalita, také chybí systém certifikace vzdělávání dospělých a zaostává infrastruktura vzdělávání dospělých, což způsobuje dospělým zájemcům o vzdělávání znesnadnění orientace v nabídce vzdělávání. (Bílá kniha, 2001)

2.1 Cíle a úkoly dalšího vzdělávání

Cíle a úkoly DVPP jsou výsledkem mnohých potřeb a požadavků učitelů. Měly by vycházet z poznatků pedagogických věd a výzkumů, reflektovat rozvoj ostatních věd a technologií, zahrnovat potřeby školní praxe a také celospolečenské či regionální potřeby.

Pedagogické cíle a úkoly

Za hlavní úkol DVPP je považováno zavádění inovací a změna vzdělávacích obsahů a metod. Významná je také funkce stabilizační (jedná se o udržování a rozvoj současného školského systému a úrovně vzdělávání).

Bývá uváděno pět cílů dalšího vzdělávání:

- zdokonalování profesních dovedností,
- vnitřní rozvoj školy,
- zdokonalování vyučovacího a učebního procesu,
- zavádění inovací a změn ve vzdělávání,
- osobnostní vývoj učitelů.

Vzdělávání má několik funkcí (například profesní zdokonalování učitelů). Je chápáno jako:

- základní komunikační prostředek pro celonárodní vzdělávací politiku,
- nástroj pro inovace kurikula,
- prostředek aktualizace znalostí a prevence zaostávání školního vzdělávání za ekonomickými a sociálními změnami. (Kohout, 2008; Skalková in Sak, 2007)

2.2 Další vzdělávání učitelů mateřských škol

To, čemu se naučíme v rodině, škole, v rámci přípravy na zvolenou profesi, nemůže v současné době vystačit na celý život jedince. Důležitou roli zde sehrává právě celoživotní vzdělávání, které si můžeme představit jako motivační prostředek a pozitivní vztah k učení, zejména pro učitele mateřských škol, kteří by své znalosti a dovednosti měli obohacovat a upřesňovat celoživotně. Jejich hlavním profesním zájmem je výchova a předávání informací dětem, pro něž jsou tyto získané kompetence základem pro utváření dalších představ.

Pedagogičtí pracovníci mateřských škol své neformální vzdělávání realizují ve vzdělávacích agenturách, na seminářích a podobně. Formální vzdělávání realizují v rámci vzdělávacích institucí, jejichž cíl, obsah a způsob hodnocení je definován legislativně. Informální vzdělávání chápeme jako celoživotní proces, při kterém pedagogové získávají dovednosti a znalosti na základě každodenních zkušeností.

2.3 Možnosti dalšího vzdělávání učitelů mateřských škol

Druhy dalšího vzdělávání v České republice můžeme specifikovat na kvalifikační další vzdělávání a průběžné další vzdělávání. U nás další vzdělávání učitelů specifikuje vyhláška č. 317/2005 Sb. Kvalifikační další vzdělávání je vzdělávání vedoucí k získání nebo doplnění požadované kvalifikace či k jejímu rozšíření. Jedná se o formalizované studium, jehož absolvování je potvrzeno kvalifikačním certifikátem. Uskutečňuje se v pověřených

institucích (většinou na VŠ). Tyto programy mají stanovený hodinový rozsah, závazné kurikulum, strukturu a formy evaluace. Do kvalifikačního vzdělávání se také zařazuje vzdělávání ředitelů a dalších řídicích pracovníků školy.

Programy průběžného dalšího vzdělávání se zaměřují na aktuální teoretické a praktické otázky vzdělávání a výchovy. Obsahem jsou zejména nové poznatky z pedagogiky, psychologie, didaktiky, nové poznatky z vědních, technických a uměleckých oborů, ale i prohlubování znalostí cizích jazyků apod. Můžeme sem zahrnout také vzdělávání zaměřené na aktuální společenské problémy, na ekologickou a multikulturní výchovu či na bezpečnost a ochranu zdraví. Tento druh vzdělávání je specifický při realizaci kurikulárních reforem a převážně se koná formou přednášek či seminářů s různou hodinovou dotací (přednášky, kurzy, celoroční cykly, komplexní programy, projekty). Tento druh vzdělávání je určen jednotlivým učitelům či celému pedagogickému sboru, absolventi většinou obdrží osvědčení o účasti.

V České republice je učitelům zákonem stanovena povinnost dalšího vzdělávání po dobu jejich pedagogické činnosti. (Průcha, 2009)

Učitelé mateřských škol začínají počátečním vzděláváním, a to absolvováním středoškolského, či vysokoškolského stupně vzdělávání pedagogického zaměření. Dalším vzděláváním v tomto případě se stává docházení na vzdělávací kurzy, účast na seminářích apod. Formální vzdělávání pedagogů mateřských škol probíhá především ve školských zařízeních, kde si pedagogové doplňují své studium. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci například nabízí celoživotní vzdělávání prostřednictvím Centra celoživotního vzdělávání PdF UP v Olomouci. Na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně si pedagogové mohou rovněž doplnit své studium, a to v oblasti jazykové, hudební, výtvarné či v dalších oblastech, které jsou vhodné pro pedagogy mateřských škol. Neformální vzdělávání pedagogických pracovníků mateřské školy probíhá v rámci účasti na vzdělávacích kurzech. Tento typ vzdělávání je klíčový i pro tuto bakalářskou práci. Neformální vzdělávání předškolních pedagogů v rámci Zlínského kraje probíhá zejména ve vzdělávací agentuře paní Mgr. Blechové, která uskutečňuje kurzy v Uherském Hradišti, Uherském Brodě, Zlíně, Kroměříži, dále je využívána agenturou KPS ve Vsetíně a Národní institut pro další vzdělávání, který uskutečňuje kurzy hlavně ve Zlíně. Tyto vzdělávací agentury využívají učitelé mateřských škol z daného regionu. Informální učení je typ vzdělávání, při němž si pedagogický pracovník neověřuje své

nabyté znalosti a dovednosti, není zde zpětná vazba (jedná se o televizní kvízy, televizní jazykové kurzy apod.).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zkoumat další vzdělávání předškolních pedagogů ze Zlínského kraje. Svůj výzkum jsem provedla na základě kvantitativního metodologického přístupu založenému na dotazníkovém šetření pomocí internetových stránek Google dotazník, na který jsem odkázala pomocí e – mailu, či odkazu dotazníku na stránkách sociální sítě založených speciálně pro pedagogy mateřských škol. Dále jsem provedla rozhovor s provozovatelkou vzdělávací agentury paní Mgr. Jitkou Blechovou, kterou jsem si zvolila na základě předvýzkumu, během kterého jsem zjišťovala ze stran pedagogů mateřských škol, jaké vzdělávací agentury nejčastěji navštěvují. Nejvyhledávanější se stala právě agentura paní Mgr. Blechové. (Chráška, 2007)

3.1 Cíle výzkumu, dílčí cíle

Hlavním cílem mého výzkumu je zpracovat analýzu nabídky a poptávky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mateřských škol v daném regionu. Na základě hlavního cíle výzkumu byly stanoveny dílčí cíle, které jsem rozdělila do tří částí:

- zmapovat nabídku vzdělávacích kurzů pro předškolní pedagogy ve Zlínském kraji,
- analyzovat využívání vzdělávacích kurzů pedagogy mateřských škol,
- zmapovat potřeby pedagogů mateřských škol v oblasti dalšího vzdělávání.

3.2 Výzkumné otázky

Vzhledem ke stanoveným cílům výzkumu jsem si stanovila následující výzkumné otázky, které jsem rozdělila taktéž do tří částí:

- Jaké kurzy jsou nabízeny (obsahově) vzdělávacími agenturami nabízejícími kurzy pro předškolní pedagogy v rámci Zlínského kraje?
- Jaké vzdělávací kurzy učitelé mateřských škol navštěvují?
- Jaké jsou hlavní vzdělávací potřeby pedagogů mateřských škol?

3.3 Výzkumný vzorek

Účastníci dotazníkového šetření byli vybráni dostupným výběrem. Dotazník v elektronické podobě jsem umístila na stránky Google, kde jsem využila služby Google dotazník. Ten jsem následně rozeslala e – mailem do všech mateřských škol v rámci Zlínského kraje a

rovněž jsem ho umístila na sociální síť, přičemž jsem využila skupin vytvořených pro pedagogy mateřských škol. Rozeslaných dotazníků bylo přibližně 200, návratnost byla po vyřazení neplatných dotazníků 59. Pro výběr výzkumného vzorku jsem využila principu sněhové koule.

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného vzorku

VĚK			PRAXE			VZDĚLÁNÍ		
Kategorie odpovědí	n	%	Kategorie odpovědí	n	%	Kategorie odpovědí	n	%
18 – 26	33	56	Méně než 1 rok	21	36	Vyšší sekundární (střední)	26	44
27 – 35	7	12	1 – 5 let	15	25	Postsekundární (kurzy)	4	7
36 – 44	4	7	6 – 10 let	7	12	Terciární 1. Stupeň (Bc.)	21	36
45 – 53	9	15	11 – 20 let	5	8	Terciární 2. Stupeň (Mgr.)	5	8
54 - více	6	10	21 - více	11	19	Terciární 3. Stupeň (doktorské)	3	5
Celkem	59	100	Celkem	59	100	Celkem	59	100

Komentář:

Mým výzkumným vzorkem se stalo 59 učitelek mateřských škol ze Zlínského kraje. Tabulka dále zobrazuje věk, praxi a vzdělání těchto respondentek. Tabulka vyplývá z úvodních položek dotazníku.

3.4 Druh výzkumu, metoda sběru dat

Zvolila jsem kvantitativní výzkum. Výběr výzkumného souboru proběhl tzv. metodou sněhové koule. Kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření jsem využila pro výzkum nabídky vzdělávacích kurzů, pro analýzu jejich využívání a dále také na zmapování vzdělávacích potřeb pedagogů mateřských škol.

Dotazníkové šetření s pedagogy mateřských škol

Pro výzkumné šetření s pedagogy mateřských škol jsem zvolila metodu dotazníkového šetření. Před rozdáním dotazníku veřejnosti jsem provedla předvýzkum, kterého se zúčastnilo pět pedagogů z mateřské školy v Březolupech. Na základě vyhodnocení předvýzkumu jsem dotazník upravila. Změny proběhly hlavně ve formulaci nepochopených otázek (např. otázka č. 4) a bližší specifikaci znění některých z nich (např. otázka č. 2). Také jsem doplnila možnosti odpovědí pro respondenty, kteří ve více otázkách nemohli odpovědět, pokud neabsolvovali vzdělávací kurz (např. otázky č. 16, 14, 13, 11, 7).

Dotazník (viz Příloha) se skládá z úvodní části, která je zaměřena na seznámení respondenta s výzkumníkem, obsahuje pokyny pro vyplnění dotazníku a jeho účel. Dále jsou použity demografické otázky týkající se identifikace respondenta (věk, pohlaví, vzdělání...). Jádrem dotazníku zjišťuje nabídku vzdělávacích kurzů pro předškolní pedagogy ve Zlínském kraji, využívání vzdělávacích kurzů pedagogy mateřských škol a potřeby pedagogů mateřských škol v oblasti dalšího vzdělávání. Konec dotazníku je vymezen na prostor pro komentář k celkovému tématu a jiným poznámkám.

Položky dotazníku

- Uzavřené
- Otevřené

3.5 Zpracování dat

Po shromáždění dotazníků jsem provedla kontrolu jejich korektnosti, nesprávně vyplněné dotazníky jsem vyřadila. Data získaná elektronicky jsem spočítala. U získaných dat jsem provedla třídění prvního stupně a upravila je do tabulek, následně jsem provedla třídění druhého stupně. Ze získaných dat jsem opět vytvořila tabulky četností. Pro větší přehlednost jsem výsledky dotazníkových šetření znázornila graficky.

3.6 Výsledky výzkumu

V následující části předkládám výsledky dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 59 respondentů. Výsledky jsem zpracovala do tabulek, ke kterým přikládám komentář.

Otázka č. 1: Jak často se zamýšlíte, jakým způsobem učíte děti?

Tabulka 2: Frekvence zamýšlení se nad způsobem učení dětí

Kategorie odpovědí	n	%
Často	44	74
Někdy	11	19
Nikdy	4	7
Celkem	59	100

Komentář:

Jak z uvedené tabulky vyplývá největší procentuální zastoupení (74 %) má kategorie odpovědí – často, nejméně zastoupenou odpovědí je kategorie – nikdy (7 %). Zbylých 19 % zastupuje odpověď - někdy.

Otázka č. 2: Nad jakou oblastí vzdělanosti dětí se nejčastěji zamýšlíte? Prosím, doplňte.

Tabulka 3: Oblast vzdělanosti

Kategorie odpovědí	n	%
Všestranná vzdělanost	7	12
Individualizace vzdělávání	6	10
Příprava na ZŠ	3	5
Řeč	10	17
Motorika	9	16
Logické myšlení	4	7
Emocionální oblast	3	5
Sociální stránka	14	24
Čtenářská gramotnost	2	4
Celkem	58	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. Z tabulky vyplývá, že se pedagogové nejčastěji zamýšlejí nad sociální stránkou dítěte (24 %), dále nad oblastí řeči (17 %) a také nad motorikou (16 %). Nejmenší procentuální zastoupení měla oblast čtenářské gramotnosti (4 %).

Otázka č. 3: Považujete celoživotní vzdělávání (včetně samovzdělávání) za samozřejmou součást své práce?

Tabulka 4: Hodnocení celoživotního vzdělávání jako samozřejmé součásti práce

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	53	90
Ne	6	10
Celkem	59	100

Komentář:

Z tabulky vyplývá, že celoživotní vzdělávání za součást své práce považuje 90 % dotazovaných. Zbylých 10 % jej za součást své práce nepovažuje.

Otázka č. 4: Označte, prosím, jakým způsobem se vy sami osobně dále vzděláváte?

Tabulka 5: Další vzdělávání

Kategorie odpovědí	n	%
Rozšiřování, doplňování studia na VŠ, VOŠ	18	15
Absolvování vzdělávacích kurzů	34	28
Četba odborných publikací	36	29
Sledování reportáží, dokumentů, jiné	32	26
Nevzdělávám se	2	2
Celkem	122	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. Z tabulky

vyplývá, že 29 % respondentů si vzdělání doplňuje četbou odborných publikací, 28 % respondentů se přiklání k absolvování vzdělávacích kurzů, dalších 26 % si vzdělání doplňuje sledováním reportáží, dokumentů, poté si 15 % dotazovaných rozšiřuje vzdělání doplněním studia na VŠ, VOŠ. Zbývá 2 % se nevzdělávají.

Otázka č. 5: V případě, že jste absolvovali vzdělávací kurz, máte pocit, že Vám získané informace pomáhají v praxi?

Tabulka 6: Získané informace uplatněné v praxi

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	33	56
Ne	5	8
Neabsolvoval(a) jsem	21	36
Celkem	59	100

Komentář:

Z tabulky vyplývá, že 56 % dotazovaných získané informace uplatňuje v praxi a 8 % získané informace v praxi neuplatňuje. Zbytek respondentů (36 %) kurz neabsolvovalo.

Otázka č. 6: O jaký kurz se jednalo?**Tabulka 7:** Druhy kurzu

Kategorie odpovědí	n	%
Kurzy zaměřené na <u>grafomotoriku</u>	2	8
Kurzy zaměřené na komunikaci	3	13
Logopedická prevence	5	21
Kurzy zaměřené na gramotnost dětí	2	8
Tvorba a evaluace ŠVP	2	8
Pohádka nás naučí	2	8
Hudebně zaměřené kurzy	3	13
Kurz první pomoci	3	13
Výtvarně zaměřené kurzy	2	8
Celkem	24	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. Z tabulky plyne, že se dotazované zúčastnily například kurzu zaměřeného na logopedickou prevenci (21 %), kurzů hudebně zaměřených (13 %), kurzů zaměřených na komunikaci (13 %) apod.

Otázka č. 7: Prosím, vysvětlete, v čem Vám kurz pomáhá/nepomáhá?**Tabulka 8:** Prospěšnost/neprospěšnost kurzů

Kategorie odpovědí	n	%
Doplňuje mi poznatky, zkušenosti	17	63
Je mi inspirací při práci s dětmi	8	29
Při evaluaci MŠ	1	4
Při práci s rodiči	1	4
Celkem	27	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. Z celkového počtu respondentů se 63 % domnívá, že jim kurzy doplňují poznatky, pro 29 % je kurz inspirací při práci s dětmi, 4 % dopomáhá při evaluaci MŠ a posledním 4 % při práci s rodiči.

Otázka č. 8: Pokud jste již absolvovali vzdělávací kurz, máte v plánu navyšovat si dále odbornost v dané oblasti nebo do budoucna zvolíte jiný směr?

Tabulka 9: Navyšování odbornosti

Kategorie odpovědí	n	%
Budu se dále rozvíjet v dané oblasti	25	42
Zvolím jiný směr	14	24
Nemám v plánu se dále rozvíjet	2	3
Neabsolvoval(a) jsem kurz	18	31
Celkem	59	100

Komentář:

V dané oblasti se dále bude rozvíjet 42 % respondentů. Jiný směr zvolí 24 % respondentů a 3 % dotazovaných se dále nehodlají rozvíjet. Zbýlých 31 % kurz neabsolvovalo.

Otázka č. 9: Jaká témata kurzů vyhledáváte? Prosím, doplňte.

Tabulka 10: Témata kurzů

Kategorie odpovědí	n	%
Zaměřená na komunikaci	2	14
RVP, ŠVP	1	7,5
Pedagogické	2	14
Psychologické	2	14
Alternativní vzdělávání	2	14
Individuální vzdělávání	2	14
Angličtina	1	7,5
První pomoc	1	7,5
Příroda	1	7,5
Celkem	14	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. V této tabulce mají 14% zastoupení témata kurzů zaměřená na komunikaci, pedagogiku, psychologii, alternativní vzdělávání a individuální vzdělávání. Kurzy tematicky zaměřené na RVP, ŠVP, anglický jazyk, první pomoc a přírodu mají 7% zastoupení.

Otázka č. 10: Jak často kurzy navštěvujete?

Tabulka 11: Návštěvnost kurzů

Kategorie odpovědí	n	%
1x za rok	15	25
2 - 3x za rok	19	32
4x - více za rok	4	7
Nenavštěvuji kurzy	21	36
Celkem	59	100

Komentář:

Z celkového počtu respondentů 36 % kurzy nenavštěvuje, 32 % kurzy navštěvuje 2 – 3x za rok, 25 % 1x za rok a 7 % 4x - více za rok.

Otázka č. 11: Jaká četnost návštěv kurzů vám vyhovuje?**Tabulka 12:** Četnost návštěv kurzů

Kategorie odpovědi	n	%
1x ročně	8	14
2x ročně	18	30
3x ročně a více	14	24
Jiné	3	5
Nenavštěvuji kurzy	16	27
Celkem	59	100

Komentář:

Největší procentuální zastoupení (30 %) v této tabulce má kategorie odpovědi - 2x ročně, naopak nejmenší zastoupení má odpověď jiné (5 %).

Tabulka 13: Frekvence navštěvování kurzů dle věku

věku	18-26		27-35		36-44		45-53		54-více	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1x	9	27,3%	3	42,9%	0	0,0%	1	12,5%	2	33,3%
2-3x	8	24,2%	4	57,1%	1	25,0%	1	12,5%	4	66,7%
4x a více	1	3,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	37,5%	0	0,0%
nenavštěvuji kurzy	15	45,5%	0	0,0%	3	75,0%	3	37,5%	0	0,0%
celkem	33	100,0%	7	100,0%	4	100,0%	8	100,0%	6	100,0%

Tabulka 14: Frekvence navštěvování kurzů dle vzdělání

dosaženého vzdělání	Vyšší sek. (střední)		Postsekundární (kurzy)		Terciární 1.st (Bc.)		Terciární 2.st (Mgr.)		Terciární 3.st (Dr.)	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1x	9	34,6%	0	0,0%	4	19,0%	2	40,0%	0	0,0%
2-3x	7	26,9%	0	0,0%	8	38,1%	3	60,0%	1	33,3%
4x a více	0	0,0%	1	25,0%	2	9,5%	0	0,0%	1	33,3%
nenavštěvuji kurzy	10	38,5%	3	75,0%	7	33,3%	0	0,0%	1	33,3%
celkem	26	100,0%	4	100,0%	21	100,0%	5	100,0%	3	100,0%

Tabulka 15: Frekvence navštěvování kurzů dle délky praxe

délky praxe v oboru	Méně než 1 rok		1-5 let		6-10 let		11-20 let		21 - více let	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1x	6	27,3%	3	20,0%	3	42,9%	1	20,0%	2	20,0%
2-3x	4	18,2%	6	40,0%	2	28,6%	2	40,0%	5	50,0%
4x a více	1	4,5%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	3	30,0%
nenavštěvuji kurzy	11	50,0%	6	40,0%	2	28,6%	2	40,0%	0	0,0%
celkem	22	100,0%	15	100,0%	7	100,0%	5	100,0%	10	100,0%

Komentář:

Jak již z uvedených tabulek vyplývá, kurzy z hlediska věku nejvíce navštěvuji učitelky ve věku 18 – 26 let a nejméně ve věku 36 – 44. Z hlediska vzdělání učitelek nejvíce navštěvuji kurzy učitelky se středoškolským vzděláním a nejméně se vzděláním

doktorským. Tento fakt nám potvrzuje i paní Mgr. Blechová v rozhovoru v otázce, zda navštěvují kurzy spíše titulovaní, nebo netitulovaní pedagogové. Z hlediska délky praxe v oboru nejvíce kurzy navštěvují pedagogové s praxí méně než 1 rok a nejméně s praxí 11 – 20 let.

Otázka č. 12: Co Vás motivuje k absolvování kurzů?

Tabulka 16: Motivace

Kategorie odpovědí	n	%
Finanční ohodnocení	1	3
Osobní růst	11	30
Posouzení kvality mé práce	1	3
Inspirace	3	8
Předávání zkušeností	1	3
Rozšíření vzdělání	19	53
Celkem	36	100

Komentář:

V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, zohledňuji to, že neodpověděli všichni respondenti, a také to, že jeden respondent může odpovědět více možnostmi. Motivací absolvování vzdělávacích kurzů se pro pedagogy mateřských škol stává z 53 % představa rozšíření vzdělání, z 30 % osobnostní růst, inspirace zastupuje 8 %, 3 % finanční ohodnocení, další 3 % posouzení kvality práce a 3 % předávání zkušeností.

Otázka č. 13: Jaký máte přehled o nabídce vzdělávacích kurzů ve Zlínském kraji?

Tabulka 17: Přehled o vzdělávacích kurzech

Kategorie odpovědí	n	%
Aktivně vyhledávám nabídku vzdělávacích kurzů	19	32
Čekám na informace od vedoucího pracovníka	19	32
Kurzů se neúčastním	21	36
Celkem	59	100

Komentář:

Z celkového počtu respondentů se 36 % kurzů neúčastní, 32 % nabídku kurzů aktivně vyhledává a dalších 32 % čeká na informace od vedoucího pracovníka.

Otázka č. 14: Existuje nějaký vzdělávací kurz, který Vám v nabídce chybí? Pokud ano, jaký? Prosím, doplňte.

Tabulka 18: Chybějící vzdělávací kurz

Kategorie odpovědí	n	%
Práce s rodiči	2	11
Základy logopedie	1	5
Kurzy zaměřené na alternativní MŠ	2	11
Prožitkové učení	1	5
Výuka hry na zobcovou flétnu	1	5
Kurz první pomoci pro učitele MŠ	1	5
Nechybí	11	58
Celkem	19	100

Komentář:

Z tabulky vyplývá, že 58 % pedagogům určitý kurz nechybí. Pokud ano, tak na téma práce s rodiči (11 %), dále kurzy zaměřené na alternativní MŠ (11 %), a po 5 % se jedná o kurzy zaměřené na základ logopedie, prožitkové učení, výuku hry na zobcovou flétnu, kurzy první pomoci.

Z praxe jsem se dozvěděla, že z pohledu učitelek chybí kurzy první pomoci. O tyto kurzy by ze stran učitelů MŠ byl obrovský zájem. Dovolím si citovat paní učitelku, která by vytkla kurzu Dobrého startu, že byl založen na koupi pomůcek z této oblasti, a pokud paní učitelky na tuto situaci nebyly připravené, tak z celkového kurzu nic neměly. Doporučuji tedy agenturám informovat o takovéto a podobné skutečnosti dopředu. Další paní učitelka chválila kurz hudební výchovy, kde měla k dispozici materiály potřebné do praxe. Dále bych z přístupného komentáře na závěr dotazníku využila poznámky paní učitelky, která doporučuje vzdělávacím agenturám, aby se při kurzech zaměřených na anglický jazyk méně zabývaly teorií a více praktickými věcmi. Jedním z posledních doporučení bylo, aby

se agentury více zaměřily na tematiku sexuální výchovy. Paní učitelka se domnívá, že by jí dopomohl vzdělávací kurz, na kterém by se dozvěděla potřebné informace a rady, jak pracovat a komunikovat s rodiči v případně intimních záležitostech jejich dětí.

Otázka č. 15: Myslíte si, že náplň, rozsah, úroveň navštívených kurzů splňuje Vaše očekávání? Uveďte ke každé oblasti ANO/NE. [náplň]

Tabulka 19: Náplň

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	57	97
Ne	2	3
Celkem	59	100

Komentář:

Z celkového počtu dotazovaných se 97 % domnívá, že poskytovaná náplň kurzů je vyhovující.

Otázka č. 16: Myslíte si, že náplň, rozsah, úroveň navštívených kurzů splňuje Vaše očekávání? Uveďte ke každé oblasti ANO/NE. [rozsah]

Tabulka 20: Rozsah

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	47	80
Ne	12	20
Celkem	59	100

Komentář:

Z celkového počtu dotazovaných se 80 % domnívá, že poskytovaný rozsah kurzů je vyhovující.

Otázka č. 17: Myslíte si, že náplň, rozsah, úroveň navštívených kurzů splňuje Vaše očekávání? Uveďte ke každé oblasti ANO/NE. [úroveň]

Tabulka 21: Úroveň

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	51	86
Ne	8	14
Celkem	59	100

Komentář:

Z celkového počtu dotazovaných se 86 % domnívá, že poskytovaná úroveň kurzů je vyhovující.

Otázka č. 18: Setkali jste se někdy se situací, kdy jste absolvování kurzu museli odmítnout?

Tabulka 22: Odmítnutí absolvování kurzů

Kategorie odpovědí	n	%
Ano	28	48
Ne	31	52
Celkem	59	100

Komentář:

Z uvedené tabulky vyplývá, že 52 % respondentů se nesetkalo se situací, kdy kurz museli odmítnout. Zbýlých 48 % se s touto skutečností setkalo.

Otázka č. 19: Pokud ano, z jakého důvodu?**Tabulka 23:** Důvod neabsolvování kurzu

Kategorie odpovědí	n	%
Finance	11	40
Čas	8	30
Nedostatečná kapacita míst v kurzu	3	10
Vzdálenost	3	10
Jiné	3	10
Celkem	28	100

Komentář:

Z celkového počtu respondentů byly důvodem neabsolvování kurzu finance (40 %), čas (30 %), nedostatečná kapacita míst (10 %), vzdálenost (10 %) a jiné důvody (10 %). Učitelky se nedomnívají, že by byly kurzy finančně nedostupné, ovšem ne vždy má škola dostatek finančních prostředků. V případě, kdy kurz škola nemůže financovat, velká část učitelek kurz z tohoto důvodu neabsolvuje a neuhradí si jej z vlastních prostředků.

3.6.1 Rozhovor

Dotazníkové šetření doplňuji o rozhovor, který jsem provedla s provozovatelkou vzdělávací agentury paní Mgr. Blechovou. Z rozhovoru vyplývá, že nabídku vzdělávacích kurzů připravuje dle požadavků pedagogů z praxe. Veškerá témata reagují na aktuální situaci ve školství nebo na potřebu vzdělávání v klasických disciplínách (pedagogika, psychologie). Z pohledu vzdělávací agentury předškolní pedagogové kurzy navštěvují pravidelně během celého roku bez specificky slabších či silnějších období. Určitou evidenci ovšem nevedou. Z rozhovoru dále vyplývá, že nejsilnější účast je na kurzech zaměřených na problematiku školního vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, hudebně založené kurzy a kurzy komunikační, naopak nejméně využívanými kurzy jsou kurzy cizích jazyků. Ze zkušenosti paní Blechové plyne, že kurzy navštěvují spíše netitulovaní pedagogové a řadoví zaměstnanci, kteří si kurz vybírají dle obsahu, ceny a lektora. Paní Blechová dále odpověděla, že ani s postupem času není účast na kurzech silnější. Kurzy, které organizuje, nejsou nikým dotovány. Paní magistra vidí rezervy v rozšíření nabídky do více míst v regionu. Tato tendence naráží na menší naplněnost

kurzů v okrajových místech regionu a tím i častější zrušení kurzů. Z obecného pohledu vidí velkou rezervu v přístupu MŠMT k dalšímu vzdělávání pedagogů.

3.7 Shrnutí výzkumu

Upozorňuji, že získané výsledky jsou individuální. Z výše provedeného výzkumu jsem zjistila, že nabídka vzdělávacích kurzů je bohatá, ovšem existují určité rezervy. Výsledky provedeného výzkumu mohou být dle mého názoru přínosné pro vzdělávací agentury ze Zlínského kraje a dále mohou sloužit jako motivace pro předškolní pedagogy, kteří doposud žádný kurz neabsolvovali.

V rámci výzkumu jsem ve vztahu k dílčím cílům došla k následujícím zjištěním:

Dílčí cíl 1: Jaké kurzy jsou nabízeny (obsahově) vzdělávacími agenturami nabízejícími kurzy pro předškolní pedagogy v rámci Zlínského kraje?

V tomto případě jsem zmapovala nabídku vzdělávacích kurzů agentury Blechové, NIDV a KPS. Vzdělávací agentury zpravidla reagují na aktuální potřeby pedagogů a na situaci ve školství. Z nabídky na rok 2013 vyplývá, že nabídka vzdělávacích kurzů je velice rozmanitá. Jedná se zejména o kurzy zaměřené na environmentální výchovu v MŠ, pedagogicky zaměřené kurzy, hudebně zaměřené kurzy, logopedické kurzy a na kurzy cizích jazyků.

Dílčí cíl 2: Jaké vzdělávací kurzy učitelé mateřských škol navštěvují?

Nejčastěji navštěvovanými kurzy pedagogů mateřských škol jsou kurzy logopedické prevence, hudebně zaměřené kurzy, kurzy komunikační, kurzy pedagogické a psychologické a kurzy zaměřené na alternativní a individuální vzdělávání.

Dílčí cíl 3: Jaké jsou hlavní vzdělávací potřeby pedagogů mateřských škol?

Z výsledků výzkumu je patrné, že mezi hlavní vzdělávací potřeby pedagogů patří četba odborných publikací v případě, kdy vzdělávají sami. V situaci navštěvování kurzů je nejvyšší potřeba logopedické prevence.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zpracovat analýzu nabídky a poptávky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků mateřských škol v daném regionu. V teoretické části jsem se pokusila o vymezení základních pojmů z oblasti celoživotního vzdělávání a rovněž jsem se snažila zmínit o legislativě této oblasti a o mezinárodních organizacích, které se celoživotním vzděláváním zabývají. Také jsem se pokusila nastínit možnosti celoživotního vzdělávání. Další kapitola práce je zaměřena na další vzdělávání předškolních pedagogů a na vymezení klíčových problémů této oblasti.

V rámci výzkumu jsem se rozhodla pro dotazníkové šetření, které bylo určeno pedagogům mateřských škol. Tento výzkum jsem doplnila o rozhovor s provozovatelkou vzdělávací agentury. Z kvantitativního šetření jsem získala potřebné množství informací poskytující přehled o dalším vzdělávání pedagogů ze Zlínského kraje.

Jak vyplývá z výsledku výzkumu, téměř všichni respondenti považují celoživotní vzdělávání za součást své práce. Pedagogové si nejčastěji doplňují své vzdělání četbou odborných publikací, za neméně důležité taktéž považují absolvování různých kurzů. Respondenti, kteří absolvovali vzdělávací kurz, se domnívají, že jim získané informace v praxi pomáhají hlavně v doplnění jejich poznatků a zkušeností. Dále je z výsledků výzkumu zřejmé, že se pedagogové z velké části zamýšlejí nad tím, jakým způsobem učí děti, přičemž nejvíce se zaměřují na sociální stránku dítěte.

Pedagogům mateřských škol nejvíce vyhovuje návštěvnost kurzů 2x za rok. Nejčastějšími absolventy kurzů jsou učitelky ve věku od 18 do 26 let se středoškolským vzděláním a praxí do 1 roku. Domnívám se, že tyto výsledky nejsou příliš překvapující, jelikož si myslím, že největší chuť vzdělávat se mají právě začínající učitelky.

Závěrem bych chtěla podotknout, že myšlenka celoživotního vzdělávání hraje důležitou roli v dnešní společnosti. Přikláním se k názoru, že by se měl vzdělávat každý z nás, ne jen pedagogové mateřských škol. Zároveň jsem však toho názoru, že i přestože, na základě výsledků výzkumu, považují pedagogové celoživotní vzdělávání za součást své práce, neuvědomují si až tak jeho hodnotu a přínos. Kurzy jsou sice hojně navštěvovány pedagogy mateřských škol, dalo by se však polemizovat o tom, jaká část z nich kurz navštěvuje z vlastní iniciativy a jaká část z nařízení vedoucího pracovníka. Otázkou poté zůstává, zda si za takových podmínek pedagogové uvědomují hodnotu informací, které jim

kurz nabízí. Nabídka kurzů na trhu je velmi rozmanitá, největší překážkou v absolvování kurzu však stále zůstává finanční stránka té které mateřské školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Celoživotní učení pro všechny. Zasedání Výboru pro vzdělávání OECD na úrovni ministrů ve dnech 16. -17. 1. 1996. Praha: Učitel'ské noviny – Gnosis, 1997.
- 2) Delors, J. Učení je skryté bohatství. Zpráva Mezinárodní komise UNESCO – „Vzdělávání pro 21. Století“. Praha: ÚVRŠ, 1997. Dostupné na [www: <http://www.unesco.org/delors/delors_e.pdf>](http://www.unesco.org/delors/delors_e.pdf).
- 3) CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- 4) KALOUS, Jaroslav a Arnošt VESELÝ. Vybrané problémy vzdělávací politiky. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1262-3.
- 5) KOHOUT, Karel. Základy obecné pedagogiky. 2. dopl. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9.
- 6) Lebenslanges Lernen: Die Einstellungen der Bürger. CEDEFOP, 2005.
- 7) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha, 2006, 2012 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>
- 8) Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. Praha: Tauris, 2001, 98 s. ISBN 8021103728.
- 9) PALÁN, Zdeněk. Základy andragogiky. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského, 2003, 199 s. ISBN 80-86723-03-8.
- 10) PRŮCHA, Jan. Pedagogická encyklopedie. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.
- 11) PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: Úvod do studia oboru. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-567-7.
- 12) PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 395 s. ISBN 978-80-7367-647-6.
- 13) SAK, Petr, Hana NOVÁ, Vít RICHTER, Karolína SAKOVÁ, Jarmila SKALKOVÁ a Jiří MAREŠ. Člověk a vzdělání v informační společnosti: Vzdělávání a život v komputerizovaném světě. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.
- 14) Strategie celoživotního učení ČR. Praha: MŠMT, 2007. ISBN 978-80-254-2218-2.
- 15) SVOBODA, Martin. Citáty slavných osobností: Výroky, myšlenky, přísloví, aforismy. SVOBODA, Martin. Citáty slavných osobností: Výroky, myšlenky,

příslloví, aforismy [online]. 2007, 2013 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://citaty.net/>

- 16) Školství: školy a školská zařízení, školský zákon a vyhlášky, pedagogičtí pracovníci, vysoké školství, výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče: podle stavu k 15. 9. 2008. Ostrava: Sagit, 2008, 464 s. ISBN 978-80-7208-698-6.
- 17) ŠMELOVÁ, Eva. Mateřská škola: Teorie a praxe I. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0945-8.
- 18) ZAJITZOVÁ, Eliška. Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči. Praha: Hnutí R, 2011. ISBN 978-80-86798-14-1.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CV	Celoživotní vzdělávání
ČR	Česká republika
DVPP	Další vzdělávání předškolních pedagogů
EU	Evropská unie
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
Sb.	Sbírký
SŠ	Střední škola
UNESCO	Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
VŠ	Vysoká škola

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Proces celoživotního vzdělávání	16
Graf 2: Celoživotní vzdělávání	16

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného vzorku.....	28
Tabulka 2: Frekvence zamýšlení o způsobu učení dětí	30
Tabulka 3: Oblast vzdělanosti	30
Tabulka 4: Hodnocení celoživotního vzdělávání jako samozřejmá součást práce	31
Tabulka 5: Další vzdělávání.....	31
Tabulka 6: Získané informace uplatněné v praxi	32
Tabulka 7: Druhy kurzu	33
Tabulka 8: Prospěšnost/neprospěšnost kurzů.....	33
Tabulka 9: Navyšování odbornosti	34
Tabulka 10: Témata kurzů.....	35
Tabulka 11: Návštěvnost kurzů.....	35
Tabulka 12: Četnost návštěv kurzů	36
Tabulka 13: Frekvence navštěvování kurzů dle věku	36
Tabulka 14: Frekvence navštěvování kurzů dle vzdělání	36
Tabulka 15: Frekvence navštěvování kurzů dle délky praxe	36
Tabulka 16: Motivace.....	37
Tabulka 17: Přehled o vzdělávacích kurzech.....	37
Tabulka 18: Chybějící vzdělávací kurz	38
Tabulka 19: Náplň.....	39
Tabulka 20: Rozsah.....	39
Tabulka 21: Úroveň.....	40
Tabulka 22: Odmítnutí absolvování kurzů.....	40
Tabulka 23: Důvod neabsolvování kurzu.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I Dotazník

Příloha P II Otázky k rozhovoru

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Část 1:

Další vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji

Vážená respondentko, vážený respondente,

do rukou se Vám dostává dotazník týkající se Dalšího vzdělávání předškolních pedagogů ve Zlínském kraji. Jeho vyplnění by Vám nemělo zabrat déle než 10 minut. Na většinu otázek neexistuje žádná „správná“ ani „špatná“ odpověď. Váš názor je důležitý, proto Vás prosíme o upřímné a pravdivé odpovědi. Dotazník je anonymní a všechny získané informace jsou důvěrné a budou sloužit jen na vědecké účely. Předem děkuji za spolupráci.

Jaké je Vaše pohlaví?

- žena
- muž

Jaký je Váš věk?

- 18 - 26
- 27 - 35
- 36 - 44
- 45 - 53
- 54 a více let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- vyšší sekundární (střední)
- postsekundární (kurzy)
- terciární 1. stupeň (Bc.)
- terciární 2. stupeň (Mgr.)
- terciární 3. stupeň (doktorské)

Jak dlouho působíte jako pedagogický pracovník v MŠ?

- méně než 1 rok
- 1 - 5 let
- 6 - 10 let
- 11 - 20 let
- 21 - více

Jak často se zamýšlíte, jakým způsobem učíte děti?

- často
- někdy
- nikdy

Část 2:

Nad jakou oblastí vzdělanosti dětí se nejčastěji zamýšlíte? Prosím, doplňte.

Považujete celoživotní vzdělávání (včetně samovzdělávání) za samozřejmou součást své práce?

- ano
 ne

Označte, prosím, jakým způsobem se vy sami osobně dále vzděláváte?

- rozšiřování, doplňování studia na VŠ, VOŠ
 absolvování vzdělávacích kurzů
 četba odborných publikací
 sledování reportáží, dokumentů, jiné
 nevzdělávám se

V případě, že jste absolvovali vzdělávací kurz, máte pocit, že Vám získané informace pomáhají v praxi?

- ano
 ne
 neabsolvoval(a) jsem

O jaký kurz se jednalo?

Prosím, vysvětlete, v čem Vám kurz pomáhá/nepomáhá?

Možné odpovědi: 1. Kurz mi pomáhá v ... 2. Kurz mi nepomáhá v ... 3. Neabsolvoval(a) jsem

Část 3:

Pokud jste již absolvovali vzdělávací kurz, máte v plánu navyšovat si dále odbornost v dané oblasti nebo do budoucna zvolíte jiný směr?

- budu se dále rozvíjet v dané oblasti
- zvolím jiný směr
- nemám v plánu se dále rozvíjet
- neabsolvoval(a) jsem kurz

Jaká témata kurzů vyhledáváte? Prosím, doplňte.

Jak často kurzy navštěvujete?

- 1x za rok
- 2 - 3x za rok
- 4x - více za rok
- nenavštěvuji kurzy

Jaká četnost návštěv kurzů vám vyhovuje?

- 1x ročně
- 2x ročně
- 3x ročně a více
- jiné
- nenavštěvuji kurzy

Co Vás motivuje k absolvování kurzů?

Jaký máte přehled o nabídce vzdělávacích kurzů ve Zlínském kraji?

- aktivně vyhledávám nabídku vzdělávacích kurzů
- čekám na informace od vedoucího pracovníka
- kurzů se neúčastním

Existuje nějaký vzdělávací kurz, který Vám v nabídce chybí? Pokud ano, jaký? Prosím, doplňte.

Myslíte si, že náplň, rozsah, úroveň navštívených kurzů splňuje Vaše očekávání? Uvedte ke každé oblasti ANO/NE.

	ano	ne
náplň	☐	☐
rozsah	☐	☐
úroveň	☐	☐

Část 4:

Setkali jste se někdy se situací, kdy jste absolvování kurzu museli odmítnout?

- ano
- ne

Pokud ano, z jakého důvodu?

- finance
- čas
- nedostatečná kapacita míst v kurzu
- vzdálenost
- jiné

Prostor pro váš komentář.

Děkujeme Vám za čas, který jste věnovali vyplňování dotazníku a za Vaše upřímné odpovědi. Prosím, zkontrolujte, zda jste odpověděli na všechny otázky.

PŘÍLOHA P II: OTÁZKY K ROZHOVORU

Jaká je nabídka kurzů pro předškolní pedagogy (dále jen PP) ve Zlínském kraji?

Jak často se konají kurzy pro PP?

Jaké kurzy jsou nejčastěji navštěvovány PP?

Jaké kurzy jsou nejméně navštěvovány PP?

Jaká místa v rámci Zlínského kraje jsou využívána pro uskutečnění kurzů?

Navštěvují kurzy spíše mladší, nebo starší PP?

Navštěvují kurzy spíše titulovaní, nebo netitulovaní PP?

Navštěvují kurzy spíše vedoucí pracovníci, nebo řadoví zaměstnanci?

Dle čeho si myslíte, že si PP vybírají kurz?

Vrací se do Vaší agentury PP ze stejných MŠ?

Je s postupem času silnější účast PP na kurzech?

Zažádala si určitá MŠ o speciální/soukromý kurz?

Jsou období, kdy PP zřetelněji navštěvují kurzy a naopak?

Kdo kurzy dotuje?

Kde Vy jako pořadatel vzdělávacích kurzů vidíte rezervy?